

Ústav pre znaleckú činnosť v Psychológii a Psychiatrii, spol. s r. o.
Ernestova bašta 2, 940 62 Nové Zámky

Vymedzenie znaleckých odborov a návrh formulácie otázok pre znalcov jednotlivých znaleckých odborov

I. Vymedzenie znaleckých odborov a ich úloh

Psychológia

a) Odvetvie Klinická psychológia dospelých, detí a Psychológia sexuality

Kvalifikačnými predpokladmi znalcov sú absolvovanie jednodborového magisterského štúdia psychológie (titul Mgr.) špecializačná skúška z klinickej psychológie a 5 rokov praxe po získaní špecializácie. Podľa typu klinickej praxe sa znalci vnútorne členia na klinických psychológov detského veku (0-14 rokov) a klinických psychológov dospelého veku (15 a viac rokov).

Otázky na znalcov z odboru klinickej psychológie v trestnoprávných posudkoch na obvineného:

- Aká je úroveň kognitívnych schopností (intelektu, pamäťových funkcií a myslenia) so zameraním sa na spáchanie trestného činu, ktorý sa obvinenému/obžalovanému kladie za vinu?
- Je obvinený/obžalovaný schopný chápať potrebu a zmysel právnych zákonov?
- Aká je štruktúra osobnosti obvineného?
- Posúdiť psychosexuálny vývin obvineného/obžalovaného, charakterizovať jeho sexuálne správanie a vyjadriť sa k prípadnej prítomnosti sexuálnej úchyľky s jej bližšou špecifikáciou.
- V prípade preukázania viny aká mohla byť najpravdepodobnejšia motivácia činu obvineného z hľadiska psychologického?
- Zodpovedá charakter činu osobnosti obvineného/obžalovaného?
- Aká je, v prípade preukázania viny obvineného/obžalovaného, pravdepodobná prognóza resocializácie a riziko recidívy?
- Má obvinený sklon k samoučelnému skresľovaniu výpovede?
- Uviesť iné skutočnosti v znaleckom posudku, ktoré uzná znalec za relevantné pre objektívne posúdenie prípadu.

Otázky pre znalcov z odboru klinická psychológia v trestnoprávných znaleckých posudkoch na poškodených a svedkov:

- Aká je vierohodnosť výpovedí poškodeného/svedka vo vyšetrovanej trestnej veci ?
- Zistili sa pri psychologickom vyšetrení známky psychickej poruchy, ktorá by bola v príčinnej súvislosti s vyšetrovanou trestnou vecou ?
- Ak boli u poškodeného zistené zmeny psychiky, do akej miery ovplyvňujú jeho spoločenské uplatnenie?
- Uviesť iné skutočnosti v znaleckom posudku, ktoré uzná znalec za relevantné pre objektívne posúdenie prípadu.

*Návrh formulácie otázok pre znalca - psychológa v prípade posudzovania osoby
zažívajúcej rodovo podmienené násilie*

- Posúďte intelektové schopnosti a osobnosť poškodenej/poškodeného.
- Uveďte, či konanie obvineného spôsobovalo poškodenej osobe psychické utrpenie.
- Ak poškodenej osobe bolo spôsobované psychické utrpenie, uveďte čím sa vyznačovalo a akú dobu trvalo.
- Vyjadrite sa k prípadným zmenám psychologických charakteristík poškodenej v dôsledku utrpenia, ktoré prežívala. Ak došlo k zmenám psychiky poškodenej, špecifikujte ich a uveďte, aká je ich predpokladaná prognóza.
- Aká je všeobecná vierohodnosť výpovedí poškodenej osoby? Posúďte, či je poškodená osoba schopná objektívne vnímať vzniknuté javy a vonkajšie podnety.
- Aká je špecifická vierohodnosť výpovedí poškodenej osoby, t. j. vierohodnosť jej výpovedí vo vzťahu k vyšetrovanej trestnej veci?

Otázky pre znalcov z odboru klinická psychológia v občianskoprávných posudkoch:

- Sú u poškodenej osoby prítomné také zmeny psychiky, ktoré by mohli súvisieť s úrazom, ktorý utrpela?
- Vyjadrite sa k psychologickým charakteristikám poškodenej osoby pred úrazom a vyjadrite sa k ich prípadným zmenám v dôsledku úrazu, ktorý utrpela. Ak došlo k zmenám psychologických charakteristík poškodenej osoby v dôsledku úrazu, špecifikujte ich a uveďte, aká je ich predpokladaná prognóza.
- Ak boli u poškodenej osoby zistené zmeny jej psychiky uveďte, do akej miery vplývajú na jej spoločenské uplatnenie?
- Ako sú zo psychologického hľadiska obmedzené, príp. znemožnené možnosti vyšetrovanej osoby uplatniť sa v živote, v spoločnosti a v rodine z hľadiska následkov úrazu?
- Vyjadriť sa k eventuálnym nepriaznivým psychickým následkom kritickej udalosti na životné úkony, uspokojovanie životných a spoločenských potrieb alebo úloh predovšetkým v oblasti partnerských vzťahov, v oblasti rodinnej, profesijnej, či vo vzťahu k záľubám vyšetrovanej osoby!
- Nastali u vyšetrovanej osoby zmeny v jej sexuálnom živote, ktoré by boli v príčinnej súvislosti s úrazom ktorý utrpela? Ak áno, uveďte aké!
- Do akej miery umožňujú rozumové schopnosti vyšetrovanej osoby chápať zmysel a potrebu právnych úkonov?
- Dokáže vyšetrovaná osoba zo psychologického hľadiska aktívnym, cieľavedomým a zrozumiteľným spôsobom prejavovať svoju vôľu?
- Sú u vyšetrovanej osoby prítomné také zmeny jej psychiky, ktoré majú vplyv na jej spôsobilosť k právnym úkonom?
- Uviest' iné skutočnosti v znaleckom posudku, ktoré uzná znalec za relevantné pre objektívne posúdenie prípadu.

b) Poradenská psychológia

Kvalifikačnými predpokladmi znalcov je absolvovanie jednodborového magisterského štúdia psychológie (titul Mgr.) a špecializačná skúška z poradenskej psychológie.

Otázky na znalcov z poradenskej psychológie v občianskoprávných a rodinne právnych posudkoch:

- Charakterizovať vzťah medzi matkou a mal. dieťaťom
- Charakterizovať vzťah medzi otcom a mal. dieťaťom
- Popísať osobnosť každého z rodičov a detí, prípadne iných osôb relevantných v danej súvislosti
- Vyjadriť sa k spôsobilosti oboch rodičov na výchovu mal. dieťaťa a k ich spôsobilosti k vzájomnej porozvodovej komunikácii
- Akú formu starostlivosti navrhuje znalec vzhľadom na vek dieťaťa, jeho citové väzby k obom rodičom, vývinové potreby a stabilitu budúceho výchovného prostredia zo psychologického hľadiska v záujme mal. dieťaťa
- V dieťa voči druhému rodičovi
- Uviesť iné skutočnosti v znaleckom posudku, ktoré uzná znalec za relevantné pre objektívne posúdenie prípadu.

Vyššie uvedené otázky je kompetentný zodpovedať aj znalec odboru Psychológia, odvetvie klinická psychológia detí a súčasne aj klinická psychológia dospelých.

c) Dopravná psychológia

Kvalifikačnými predpokladmi znalcov je absolvovanie jednodborového magisterského štúdia psychológie, špecializačná skúška pre certifikovanú činnosť dopravná psychológia.

Otázky pre znalcov z odboru dopravná psychológia

- Je vyšetovaná osoba z psychologického hľadiska spôsobilá riadiť motorové vozidlo?
- Aké sú psychologické charakteristiky menovaného ako vodiča motorového vozidla?
- Zistili sa psychologickým vyšetrením známky takej psychickej poruchy, ktorá môže ovplyvniť činnosť vyšetrovanej osoby ako vodiča pri vedení motorového vozidla?
- Aká je z psychologického hľadiska najpravdepodobnejšia príčina zlyhania vyšetrovanej osoby počas riadenie motorového vozidla?
- Či vodič netrpí chorobou, resp. v čase dopravnej nehody netrpel chorobou, ktorá by mohla u neho vyvolať náhlu stratu vedomia, poruchu bdelosti alebo mikrosprávok?
- Či je možné, aby mikrosprávok alebo náhle pocity nevoľnosti, tak ako uvádza vyšetrovaný vo svojej výpovedi, nastal bez predchádzajúcich príznakov?
- Či vyšetovaná osoba mohla predvídať vznik mikrosprávku, resp. stratu vedomia, odpadnutie počas vedenia vozidla?
- Či si vyšetovaná osoba bola vedomá príznakov blížiaceho sa mikrosprávku, resp. straty vedomia a mohla včas prerušiť jazdu, prípadne urobiť iné vhodné opatrenia k vylúčeniu mikrosprávku, resp. straty vedomia?
- Je z psychologického hľadiska objektívne možné predpokladať, že vodič motorového vozidla nachádzajúceho sa v inkriminovanej dobe – poveternostnej situácii, mieste

a v dopravnej situácii bol schopný správne a včas reagovať na nelogické a nesprávne konanie iného účastníka cestnej premávky?

- Uviesť iné skutočnosti v znaleckom posudku, ktoré uzná znalec za relevantné pre objektívne posúdenie prípadu.

Zdravotníctvo a farmácia - Psychiatria

d) Psychiatria

Kvalifikačnými predpokladmi znalcov je absolvovanie lekárskej fakulty (titul MUDr.), špecializačná skúška z psychiatrie a 5 rokov praxe po získaní špecializácie. Odbor rieši medicínsku problematiku duševného stavu dospelých a mladistvých osôb, t.j. od 15 rokov.

Otázky na znalcov z odboru psychiatria v trestnoprávných posudkoch:

- Trpel alebo trpí obvinený/obžalovaný duševnou poruchou a ak áno, ako sa táto porucha prejavuje v jeho správaní?
- Trpel obvinený/obžalovaný v čase spáchania činu duševnou poruchou, ak áno, určiť o akú duševnú poruchu ide a ako sa u obvineného/obžalovaného prejavovala v čase spáchania trestného činu ?
- Bol obvinený/obžalovaný v čase činu schopný ovládať svoje konanie a rozpoznať nebezpečnosť svojho konania pre spoločnosť a v prípade narušenia ovládacej alebo rozpoznávacej schopnosti uviesť mieru ich zníženia.
- Či obvinený/obžalovaný v čase spáchania skutku užíval návykové a/alebo omamné látky, akého druhu, ako často, v akom rozsahu a ako sa ich užívanie prejavovalo na jeho správaní?
- Či sa u neho vyvinula závislosť od týchto návykových a/alebo omamných látok ?
- Či obvinený/obžalovaný aj v súčasnosti užíva návykové a/alebo omamné látky, aké a v akom rozsahu?
- Či obvinený/obžalovaný v minulosti absolvoval liečenie závislosti od návykových a/alebo omamných látok, akých, kde, kedy, s akým výsledkom?
- Je obvinený/obžalovaný v súčasnej dobe schopný chápať zmysel trestného konania?
- Je pobyt obvineného/obžalovaného na slobode nebezpečný a je potrebné mu uložiť ochranné liečenie a ak áno, akého druhu a akou formou?
- Či svedok /poškodený trpel alebo v súčasnej dobe trpí duševnou poruchou, ak áno, v čom sa táto prejavuje a aký má vplyv na jeho schopnosť správne vnímať alebo vypovedať v danej veci?
- Či svedok /poškodený požíva nejaké lieky, omamné alebo návykové látky, ak áno, akého druhu a v akom množstve, či toto mohlo mať vplyv na jeho schopnosť správne vnímať alebo vypovedať?
- Či je svedok/poškodený schopný chápať zmysel trestného konania?
- Či je svedok/poškodený schopný správne vnímať alebo vypovedať v danej veci?
- Iné dôležité skutočnosti zistené počas znaleckého skúmania.

Návrh formulácie otázok pre znalca - psychiatra v prípade posudzovania osoby zažívajúcej rodovo podmienené násilie

- Či svedkyňa - poškodená trpela alebo v súčasnej dobe trpí duševnou poruchou, ak áno, v čom sa táto prejavuje a aký má vplyv na jej schopnosť správne vnímať alebo vypovedať v uvedenej veci?
- Či svedkyňa - poškodená používa nejaké lieky, omamné alebo návykové látky, ak áno, akého druhu a v akom množstve, či to mohlo mať vplyv na jej schopnosť správne vnímať alebo vypovedať?
- Či je svedkyňa - poškodená schopná chápať zmysel trestného konania?
- Či je svedkyňa - poškodená schopná správne vnímať alebo vypovedať v uvedenej veci?
- Posúďte, či poškodená trpí duševnou poruchou, ktorá mohla vzniknúť v príčinnej súvislosti s vyšetrovaným trestným činom.

Otázky na znalcov z odboru psychiatria v občianskoprávných posudkoch:

- Či vyšetrovaný trpí duševnou poruchou, ak áno o akú duševnú poruchu ide a či je táto prechodného alebo trvalého charakteru ?
- Ako sa u vyšetrovaného prejavuje duševná porucha a ako ovplyvňuje jeho správanie sa v rodine a v spoločnosti ?
- Je vyšetrovaný schopný alebo neschopný zodpovedne vykonávať právne úkony a vybavovať svoje záležitosti ?
- Aká je prognóza ďalšieho vývoja duševnej poruchy vyšetrovaného a či možno očakávať zlepšenie jeho zdravotného stavu alebo naopak zhoršovanie zdravotného stavu a s akým predpokladaným priebehom ?
- Je doručenie rozhodnutia o spôsobilosti na právne úkony a vypočutie účastníka konania na pojednávaní z hľadiska jeho zdravotného stavu možné ?
- Dosiahli vytrpené bolesti navrhovateľa výnimočnosť?
- Možno hodnotiť zdravotný stav navrhovateľa za ustálený?
- Je psychický stav navrhovateľa natoľko zlý, že by mu nedovoľoval zapojiť sa do bežného života, resp. by bránil vo zvládaní bežných situácií?
- Má navrhovateľ natoľko sťažené spoločenské uplatnenie, že by sme mohli hovoriť o výnimočnosti s porovnaním s obdobnými prípadmi (čo sa týka zranení a prognózy)?
- Aký bol zdravotný stav navrhovateľa pred úrazom?
- Aké bolesti, útrapy, komplikácie, psychické strádanie a zmeny prežil a podstúpil navrhovateľ počas liečenia s ohľadom na utrpené zranenia, náročnosť, dlhodobosť, intenzitu liečby a odstraňovanie následkov ?
- Aké riziká zhoršenia zdravotného stavu v ďalšom živote ohrozujú zdravotný stav navrhovateľa vzhľadom k prekonaným zraneniam a vzhľadom k celkovému zdravotnému stavu po úraze ?
- Aké je duševné zdravie navrhovateľa v súčasnosti a aké duševné poruchy a zmeny u navrhovateľa vznikli v psychickej oblasti ? Určite výšku bodového hodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia z hľadiska psychických porúch.
- Možno zistené psychické následky u navrhovateľa považovať za trvalé?
- Ako sú obmedzené, príp. znemožnené možnosti navrhovateľa uplatniť sa v živote, v spoločnosti a v rodine z hľadiska medicínskych aspektov následkov úrazu?
- Aké nepriaznivé následky má poškodenie zdravia navrhovateľa pre jeho životné úkony, pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb, alebo úloh

(predovšetkým v oblasti partnerských vzťahov, v oblasti rodinnej, profesijnej, či záľub)?

- Iné zistenia znalca

e) **Pedopsychiatria**

Kvalifikačnými predpokladmi znalcov je absolvovanie lekárskej fakulty (titul MUDr.), špecializačná skúška z detskej a adolescentnej psychiatrie a 5 rokov praxe po získaní špecializácie. Odbor rieši medicínsku problematiku duševného stavu detí a dospelých, t.j. od 0 - 18 rokov.

Otázky na znalcov z odboru pedopsychiatria:

- Trpí vyšetrovaný duševnou poruchou, ak áno o akú duševnú poruchu ide a či je táto prechodného alebo trvalého charakteru ?
- Ako sa u vyšetrovaného prejavuje duševná porucha a ako ovplyvňuje jeho správanie sa v rodine a v spoločnosti ?
- Aký bol vývoj osobnosti vyšetrovaného, najmä z hľadiska možných abnormných osobnostných zmien ?
- Užíval, resp. užíva vyšetrovaný návykové a/alebo omamné látky, akého druhu, ako často, v akom rozsahu, ako sa ich užívanie prejavovalo na jeho správaní ?
- Vyvinula sa u vyšetrovaného závislosť od návykových a/alebo omamných látok ?
- Aké sú patologické zmeny týkajúce sa psychosexuálneho vývoja vyšetrovaného ?
- Aké ochranné opatrenia navrhuje znalec v danej veci ?
- (vek 14-18 rokov) – otázky identické ako v odbore psychiatria

f) **Psychiatrická sexuológia**

Kvalifikačnými predpokladmi znalcov je absolvovanie lekárskej fakulty (titul MUDr.), špecializačná skúška z psychiatrie, 5 rokov praxe po získaní špecializácie, absolvovanie subšpecializačnej skúšky z psychiatrickej sexuológie. Odbor rieši medicínsku problematiku duševného stavu dospelých a mladistvých osôb so zameraním na sexuálnu oblasť, t.j. od 15 rokov.

Otázky na znalcov z odboru psychiatrická sexuológia:

- Trpí obvinený/obžalovaný duševnou poruchou (chorobou), ak áno akou, ktorá má vplyv na jeho sexuálne chovanie, celkový sexuálny život?
- Trpí obvinený/obžalovaný sexuálnou deviáciou ?
- Ako sa sexuálna porucha u neho prejavuje, aké sú možnosti opakovania jeho chovania, či jeho pobyt na slobode je pre spoločnosť nebezpečný, či sa doporučuje nariadiť ambulantné alebo ústavné liečenie ?
- Možno v prípade liečenia očakávať kladný výsledok ?
- Bol v čase spáchania trestného činu schopný ovládať svoje konanie a mohol rozpoznať nebezpečnosť svojho konania pre spoločnosť ?
- Trpí obvinený/obžalovaný nejakou inou duševnou poruchou ?
- Mala táto porucha vplyv na jeho rozpoznávaciu a ovládacie schopnosti ?

- Je obvinený/obžalovaný v súčasnej dobe schopný chápať zmysel trestného konania ?
- Iné zistenia znalcov.
- Aké je duševné zdravie navrhovateľa v oblasti jeho sexuálneho života a aké poruchy a zmeny u navrhovateľa vznikli v sexuálnej oblasti v súvislosti s prekonaným úrazom. Určite výšku bodového hodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia z hľadiska zistených porúch.